

Proroctvá o svetových ríšach – 7. diel

Category: proroctvá

written by Drahoslav Vajda | 1. júla 2026

Seriál o svetových ríšach v starozákonných a novozákonných proroctvách

Kniha Daniel 11. kapitola

A ja som stál v prvom roku Méda Dária, aby som ho posilňoval a bol mu na pomoc.

Daniel 11:1

Úvod

Videnie zapísané v tejto 11. kapitole je pokračovaním videnia zapísaného v 9. kapitole. Daniel ho dostal v prvom roku Méda Dária (Daniel 9:12) ktorý bol poverený vládcom nad práve podmanenou Novobabylonskou ríšou. Dáriuš bol niečo ako guvernér alebo miestodržiteľ. V celej Perzskej (Achajmenovskej) ríši kráľom bol Kýros Veľký II (kráľom bol v rokoch 559 – 530 pred Kr.). Danie tu predstavuje seba ako pomocníka Méda Dária.

Daniel tu predstavuje seba ako pomocníka Méda Dária. Bol jeden z dvadsiatich satrapov, ktorých Méd Dáriuš ustanovil, aby vládli po celom kráľovstve (Daniel 6:1). Nachádzal sa v Dáriovej blízkosti, teda v meste Babylone.

Toto je už tretia kapitola v knihe Daniel, ktorá sa vzťahuje na dobu vlády Méda Dária. V šiestej kapitole je zapísaná udalosť, keď Daniel bol hodený do jamy s levmi. Počas prvého roku vládnutia Dária Daniel dostal jedno videnie a zapísal ho do troch kapitol, V deviatej začína záznam videnia o sedemdesiatich „týždňoch“ vymeraných na izraelský národ a Jeruzalem (9:24). Zápis videnia pokračuje v jedenástej kapitole a je dokončený v kapitole dvanástej.

Danielovo videnie

Podľa veršov deviatej kapitoly súdime, že táto kapitola nie je ukončená, ako to Daniel robí v predchádzajúcich kapitolách. A z prvých dvoch veršov tejto kapitoly usudzujeme, že jedenásta kapitola je pokračovaním videnia zapísaného v deviatej kapitole. Zápis tohto videnia pokračuje ešte aj v dvanástej kapitole a až tu končí. Daniel na začiatku tejto jedenástej kapitole nič

nepíše o tom, kto mu posolstvo priniesol, ani kde sa nachádzal, ako to robil v predchádzajúcich kapitolách. Druhý verš začína priamo slovami toho, ktorý s ním hovoril bez toho, aby ho predstavil: „*A teraz ti oznámim pravdu...*“. A ten, ktorý s ním hovoril bol anjel Gabgriel (verš 9:21). V tomto verši sa Daniel slovami „*muž Gabriel, ktorého som videl vo videní tam na počiatku*“ odkazuje na videnie, ktoré dostal v treťom roku perzského kráľa Kýra (548 – 547 pred Kr.) a toto videnie je zapísané v predchádzajúcej 10. kapitole.

Zápis videnia v deviatej kapitole Daniel jednoducho prerušil a pokračoval v ňom jedenástou a dvanástou kapitolou. Medzi deviatu a túto jedenástu vsunul desiatu kapitolu, v ktorej opisuje videnie, ktoré dostal v treťom roku perzského kráľa Kýra, ktorý spadá do rokov 548 – 547 pred Kr. Ide o tretí rok kraľovania Kýra v Perzii nie vzhľadom na jeho kraľovanie nad bývalým územím Novobabylonskej ríše. V tomto roku Daniel dostal uistenie, že videnia, ktoré sú mu zjavované sú pravdivé (verš 10:21 a predchádzajúci diel tejto série). Verš 11:2 začína práve slovami uistenia z videnia, ktoré Daniel dostal v prvom roku Méda Dária. Medzi videním zapísaným v kapitolách 9., 11., 12 a videním v 10. kapitole – medzi veršom 10:21 a veršom 11:2–, je odstup asi desať rokov. Ak po deviatej kapitole čítame hneď 11. kapitolou zistíme, že text 11. kapitoly je plynulým a logickým pokračovaním textu z 9. kapitoly.

Gabriel Danielovi v 9. kapitole (verše 21-27) najprv načrtol čo Izraelský národ čaká od skončenia babylonského zajatia až po dobu skonania sveta, ku ktorému dôjde záhubou pustošiteľa (Antikrista; verš 9:27). Zápis Gabrielovho posolstva z 9. kapitoly pokračuje v 11. kapitole, preto Daniel v 11. kapitole nepredstavuje toho, kto s ním hovorí, lebo tým poslom je stále Gabriel. Jediné, čo Daniel v tomto zmysle oznamuje, že ide o ten istý prvý rok Méda Dária ako aj v 9. kapitole.

To, čo Gabriel len stručne načrtol vo veršoch 9:25-27 podrobnejšie oznamuje v tejto 11. kapitole a tiež aj v 12. kapitole, v ktorej je zápis Gabrielovho posolstva ukončený. Teda: Zápis Gabrielovho posolstva začína veršom 9:21, pokračuje celou 11. kapitolou a je ukončený v 12. kapitole veršom 13, v ktorom mu je povedané, aby išiel odpočívať, čomu rozumieme, že jeho služba nateraz skončila.

11. kapitola

Gabrielovo posolstvo pokračuje proroctvom o Perzskej ríši a jej zánikom – verše 2-3. Po jej zániku celosvetovou vládnuou ríšou sa v roku 330 pred Kr. stala Grécka ríša Alexandra Veľkého. Po jeho smrti v roku 323 sa Grécka ríša rozpadla na štyri nástupnícke, ale stále Grécke ríše (diadochie) – verše 3-4. Diadochie proti sebe bojovali, ako to čítame aj v tejto kapitole.

Výklad 11. kapitoly je sám osebe náročný, lebo králi nie sú uvádzaní menom. Nie sú menovaní perzskí králi ani vládcovia diadochií (diadochi). Diadochi sú oznamovaní len výrazmi: *kráľ severu* a *kráľ juhu*. To, že sa hovorí len o kráľovi severu a kráľovi juhu znamená, že reč je len o dvoch diadociách. A ako píšeme nižšie, pod výrazom *kráľ severu* treba rozumieť odpovedajúcich kráľov Seleukovej ríše a pod výrazom *kráľ juhu* odpovedajúcich kráľov

Ptolemajovej ríše, ktorá bola menovaná aj ako grécky Egypt, alebo Ptolemajovský Egypt.

Výklad tejto kapitoly v časti, v ktorej sa týka minulosti, sa robí podľa naplnenia tohto proroctva. K tomu je potrebná znalosť dobových pôvodných historických dokumentov, ktoré ale mne nie sú dostupné. Obraciam sa preto na zdroje, ktoré považujem za dôveryhodné. Vychádzame tiež z toho, že Danielove proroctvá a udalosti v nich ohlasované sa doslova naplnili (a naplnia), lebo Daniel bol Boží prorok a to, čo ohlasoval sú Božie slová a videnia zjavené mu Bohom, teda Danielovo posolstvo je to pravdivé. To, čo hovorí Boh sa do bodky aj stane – Boh bdie nad svojím slovom, aby ho vykonal (Jeremiáš 1:12).

Božími prorokmi (nie inými) prorokované minulé udalosti sa v histórii aj naplnili. Preto tieto prorokmi predpovedané a v histórii už naplnené udalosti (nie iné) môžeme použiť aj pri výklade príslušných textov Písma^{A)}.

Podrobnejšie o veršoch 2-4

Vo verši 2 sú ohlásení štyria Perzský králi, ktorí budú v Perzii kraľovať po práve vládnucim Kýrovi Veľkom. Sú nimi: *Kambryses* (530-522 pred Kr.), *Gaumát* (tri mesiace v roku 522 pred Kr.), *Dárius I.* (522 – 486 pred Kr.). Štvrtým kráľom bol *Ahasver*, menovaný tiež ako *Xerxes I.* (486 – 465 pred Kr.). Perzská ríša vo svojom najväčšom rozkvele sa rozprestierala od Lýdie v Malej Ázii (dnešné Turecko) až po ústie rieky Indus v Indii – vrátane Sýrie, Palestíny, Egypta, Mezopotámie a iránskych planín –, spolu 27 krajín (Ester 1:1).

Keď štvrtý perzský kráľ (*Ahasver*) zosilnel (verš 2) išiel v roku 480 pred Kr. s vojskom všetkých svojich poddaných krajín do boja s Gréckym kráľovstvom s cieľom rozšíriť svoje územie, ale neuspel. Územie Perzskej ríše končilo v Malej Ázii (Turecka). Tak to zostalo až do doby Alexandra veľkého, ktorý v roku 334 pred Kr. porazil Peržanov na území Malej Ázie a začal svoje víťazné ťaženie na východ proti Perzskej ríši, ktorú do roku 330 pred Kr. celú ovládol (verš 3). Týmto rokom definitívne zanikla Perzská ríša a jej celé obrovské územie sa dostalo pod Grécku nadvládu, ktorá sa tým stala treťou svetovou ríšou.

Rozdelenie Alexandrovej ríše

4 A vtedy, keď už bude stáť, bude skrúšené jeho kráľovstvo a bude rozdelené vo štyri nebeské vetvy, ale nie medzi jeho potomstvo, ani to už nebude panstvo aké bolo jeho panstvo, nad ktorým panoval, lebo jeho kráľovstvo bude vykorenené a dostane sa iným, mimo nich.

Alexander Veľký onemocnel a zomrel v meste Babylone v roku 323 pred Kr. Po jeho smrti sa ríša rozpadla na štyri menšie nástupnícke ríše, *diadochie* (Seleukova, Ptolemajova, Kassandrova a Lysimachova), ale stále to bola grécka nadvláda nad svetom. Diadochi boli sprvu len poverenými správcami nad príslušným územím, ale neskôr sa sami etablovali na kráľov. Toľko k Danielovým proroctvám o ríšach (Daniel 2., 7., 8., 9. kapitola a verše 2-4

tejto kapitoly) a ich historické naplnenie. Vládcovia Seleukovskej ríše sú v tejto kapitole uvádzaní pod pomenovaním *kráľ severu* a vládcovia Ptolemajovskej ríše pod výrazom *kráľ juhu*. Orientačne a zjednodušene si pod *Seleukovskou ríšou* môžeme predstaviť územie dnešnej Sýrie (severné kráľovstvo; králi severu) a pod *Ptolemajovskou ríšou* územie Egypta (južné kráľovstvo; králi juhu).

Králi severu a králi juhu

V ďalšom texte v hranatých zátvorkách a kurzívou do veršov tejto kapitoly (a tiež v poznámkach pod textom článku) doplníme mená kráľov, ako ich v poznámkach k 11. kapitole uvádza *Študijná Biblia* (Slovenský ekumenický preklad, Banská Bystrica 2015) a pridáme náš výklad, resp. komentár. Text veršov je podľa prekladu prof. Roháčka.

5 A zmocnie *kráľ na juhu* [*Grécky Egypt, Ptolemajos I. Sotér, 323-285 pred Kr.*], a jedno z jeho kniežat [*z kniežat Alexandra Veľkého, Seleukos I. Nikator, 312/311-280 pred Kr., ktorého diadochia bola územím najväčšou zo všetkých štyroch*], a bude mocnejšie nad neho a bude panovať, a jeho panstvo bude veľkým panstvom.

6 Ale po niekoľkých rokoch sa spolčia, a dcéra *kráľa juhu* [*dcéra Berenika, kráľ juhu (jej otec) bol Ptolemajos II. Filadelfos, 285-246*] príde ku *kráľovi severu* [*Antiochus II., 261-246*], aby učinila mier. Ale nezadrží v sebe sily ramena, ani neobstojí on ani jeho ramä, lež bude vydaná ona i tí, ktorí ju dovedú, i ten, ktorý ju splodil, ako i ten, ktorý ju posilňoval v tých časoch [*Berenika a Antiochus II. Uzavreli dohodu, ale dohoda sa nedodržala, lebo obaja boli zavraždení*].

7 No, potom povstane *muž z mládnika jej koreňov* [*Berenikin brat Ptolemajos III. 246-221 pred Kr.*] na jeho mieste a príde k vojsku a vojde do pevnosti *kráľa severa* [*Seleukos II., 246-226, Sýria*] a bude konať proti nim a zmocní sa ich.

8 Áno, aj *ich bohov* s ich kniežatami, s ich vzácnymi nádobami, zo striebra a zo zlata, zavedie do zajatia do Egypta a on bude stáť nejaké roky dlhšie od *kráľa severu* [*ich bohovia: obrazy sýrskych božstiev a tiež aj egyptských, ktoré dal Peržan Kambyses odniesť po dobytí Egypta v roku 525 pred Kr.*]

9 a príde do kráľovstva *kráľa juhu*, ale sa navráti do svojej zeme.

10 No, jeho synovia [*Seleukos III. 226-223 a Antiochus III. Veľký 223-187 pred Kr. Sú to synovia Seleuka II.*] sa dajú do vojny a zhromaždia množstvo veľkých vojsk, ktoré príde a zaplaví zem ako povodeň a prejde, a zase sa dajú do vojny, a prederú sa až k jeho pevnosti [*Ptolemajova pevnosť – dnešný Rafah ležiaci juhozápadne od Gazy*].

11 Na to sa rozhorčí *kráľ juhu* [*Ptolemajos IV Filopató, 221-203 pred Kr. Z Egypta*] a vyjde a bude s ním bojovať, s *kráľom severu* [*Antiochus III.*], a postaví veľké množstvo, a to množstvo bude dané do jeho ruky [*pri Rafii v roku 217 pred Kr.*].

- 12** A pojme množstvo, ale jeho srdce sa povýši, a tak síce porazí desaťtisíce, ale nebude dosť mocný,
- 13** lebo zase postaví kráľ severu veľké množstvo, väčšie ako bolo to prvé, a ku koncu časov a rokov príde s veľkým vojskom a s veľkým imaním.
- 14** V tých časoch povstanú mnohí proti kráľovi juhu [*Ptolemajos V. Epifanes 203-181, z Egypta*], a synovia násilníkov z tvojho ľudu sa pozdvihnú [*Židia, ktorí sa pridali k vojsku Antiocha. Ptolemajov generál Skopas rozdrvil ich vzburu v roku 200 pred Kr.*], aby postavili videnie, a padnú.
- 15** Potom príde kráľ severu a nasype val a zaujme opevnené mesto [*stredomorský prístav Sidó*], a neobstoja pomocné ramená juhu ani jeho vybraný ľud ani nebude sily obstať.
- 16** A ten, ktorý príde [*Antiochus, ktorý do roku 197 pred Kr. Dostal pod kontrolu Svätú zem*] proti nemu, bude robiť podľa svojej vôle, a nebude nikoho, kto by obstál pred ním. A postaví sa i v *Krásnej zemi*^{B)}, a skaza bude v jeho ruke,
- 17** a obráti svoju tvár, aby prišiel s mocou celého svojho kráľovstva, a úprimní s ním, a bude konať. A dá mu dcéru žien [*Antiochus dal svoju dcéru Kleopatru I. za manželku Ptolemajovi V. v roku 194 pred Kr.*], aby to skazila; ale ona neobstojí ani nebude za neho.
- 18** Tu zase obráti svoju tvár k ostrovom [*tento výraz sad á chápať aj ako pobrežie Malej Ázie a Grécka, ale pri meste Magnesia bol porazený*] a zaujme mnohé z nich; ale knieža urobí prietrž jeho hanobeniu a nad to jeho pohanu obráti na neho.
- 19** Potom obráti svoju tvár k pevnostiam svojej zeme a klesne a padne ani sa nenájde viacej [*Antiochus zomrel v roku 187 pred Kr. Pri pokuse vybudovať chrám v provincii Elymais*].
- 20** A na jeho mieste povstane taký [*Seleukos IV. Filipatór 187-175, syn a nástupca predchádzajúceho Antiocha Veľkého*], ktorý pošle vyberajúceho dane v sláve kráľovstva, ale bude skrúšený v niekoľkých dňoch, a to nie v hneve ani nie v boji [*Ide o Heliodorosa, ministra financií Seleukosa IV. Seleukos IV. Sa stal obeťou vzbury (sprisahania) Heliodorosa*].
- 21** A zase na jeho mieste povstane opovrhnutý človek [je ním mladší brat Seleuka IV. menom Antiochus IV. Epifanes 175-164 pred Kr.], na ktorého nedajú slávy kráľovstva, ale príde v pokoji a zmocní sa kráľovstva úlisnosťou.
- 22** A ramená záplavy budú odplavené sťa povodňou spreď jeho tvári, a budú skrúšení, áno i knieža zmluvy.
- 23** Lebo od toho času, ako sa spolčia s ním, bude robiť falošne a príde hore a zmocní sa kráľovstva s malým počtom ľudu.^{C)}
- 24** V bezpečnosti vnikne i do najtučnejších miest krajiny a bude robiť to, čoho nerobili jeho otcovia ani otcovia jeho otcov; lúpež a korisť a imanie im bude rozhadzovať, i na opevnené mestá bude vymýšľať svoje výmysly, a to do

času [*Antiochus IV. Epifanes*].

25 A zobudí svoju silu a svoje srdce proti *kráľovi juhu* s veľkým vojskom. A *kráľ juhu* sa pustí do boja s náramne veľkým a mocným vojskom; ale neobstojí, lebo vymyslia proti nemu výmysly [*kráľom juhu je Ptolemajos VI.*].

26 A tí, ktorí jedia jeho kráľovský pokrm, ho skrúšia, a jeho vojsko [*Ptolemajovo*] zaplaví zem, a padnú pobití mnohí.

27 Srdce obidvoch tých kráľov [*obaja králi – Antiochus a Ptolemajos, ktorý bol pod Antiochovým dozorom*] bude myslieť urobiť zlé, a za jedným a tým istým stolom budú hovoriť lož, ale sa nepodarí, lebo koniec bude ešte odložený na určený čas.

28 A navráti sa do svojej zeme s veľkým imaním, a jeho srdce bude proti svätej zmluve, a vykoná a navráti sa do svojej zeme.^{D)}

29 Potom na určený čas sa vráti a príde na juh, ale to posledné už nebude ako to prvé.

30 Lebo priplávajú na neho kittejské lode ^{E)}, a ochabne a navráti sa a bude sa zlostiť na svätú smluvu a bude konať. A navráti sa a bude pozorovať na tých, ktorí opustili svätú zmluvu.^{F)}

31 A budú stáť z jeho strany ramená a poškrvnia svätyňu, pevnosť, a odstránia ustavičnú obeť a dajú na to miesto pustošiacu ohavnosť.^{G)}

32 A tých, ktorí sa bezbožne chovajú voči zmluve, zvedie k pokrytectvu lichoteniami. No, ľudia znajúci svojho Boha, sa zmocnia a vykonajú hrdinstvo.

33 A *rozumní z ľudu* [zbožní ľudia židovského hnutia odporu tiež nazývaný "chasidi"] dajú rozumieť mnohým, ale budú klesať od meča [*zomrú zabití mečom*] a od plameňa, v zajatí a v zboji určené dni.

34 A keď budú klesať dostane sa im nejaká malá pomoc^{H)}, a pripoja sa k nim mnohí v úlisnosti.

35 A niektorí z tých rozumných klesnú prečistiť medzi nimi sťa ohňom, očistiť ich a zbieleť až do konečného času^{I)}, lebo to tak potrvá ešte až do určeného času.

Tu končia proroctvá týkajúce sa Seleukovskej a Ptolemajovskej diadochie a dopĺňanie poznámok o kráľoch severu a juhu zo *Študijnej Biblie*.

36 A *rečený kráľ* bude robiť podľa svojej vôle a bude sa povyšovať a zvelebovať nad každého boha, i proti silnému Bohu bohov bude hovoriť podivné veci, a šťastne sa mu bude vodiť, dokiaľ sa nedovrší zúrivy hnev, lebo to, čo je určené, sa vykoná.

Výklad: Veršom 35 končí videnie a proroctvo o Antiochovi IV. Epifanovi. Od verša 36 vrátane až do konca kapitoly detaily už nezodpovedajú tomu, čo je známe o tomto kráľovi (Antichovi IV.), ktorý zomrel v roku 164 pred Kr. Proroctvo zapísané v ostávajúcich veršoch, sa týka poslednej doby. Ide o dobu

posledného sedemročného obdobia Danielovho týždeň-roka. Nie je priamo oznámené kedy vznikne Antikristova ríša ako posledná, piata celosvetová ríša. Z Danielovho proroctva 9. kapitoly ale vieme, že v polovici Danielovho týždeň-roka celosvetový vládca vstúpi do dejín ako pustošiteľ, Antikrist (Daniel 9:27). V polovici tohto obdobia do dejín viditeľne vstúpi a jeho celosvetová ríša.

Verš 36 už hovorí o Antikristovi. Výraz *rečený kráľ* sa vzťahuje už na Antikrista, ktorý bude vládcom poslednej celosvetovej ríše. Tento výraz nám dáva aj najavo, že o Antikristovi už bola reč v predchádzajúcich veršoch, aj keď sa jeho meno v nich priamo nevyskytuje. Tento *rečený kráľ* (Antikrist s veľkým „A“) je v predchádzajúcich veršoch predstavený cez Antiocha IV. Epifana, ktorý je antikrist (s malým „a“) a ktorý je predobrazom budúceho skutočného Antikrista.

Mame zato, že v nasledujúcich veršoch sú opísané charakterové vlastnosti a skutky vládcu poslednej celosvetovej ríše ešte pred jeho zviditeľnením sa ako Antikrista – ešte pred tým, ako sa v Jeruzaleme posadí do chrámu a bude chcieť, aby ho uctievali ako Boka .

37 Nebude dbať o bohov svojich otcov ani o pôvab žien ani o niktorého boha nebude dbať, lebo sa bude zvelebovať nad to nado všetko.

38 Ale na to miesto bude ctiť boha pevnosti, a boha, ktorého neznali jeho otcovia, bude ctiť zlatom a striebrom, drahými kameňmi a inými drahocennosťami.

39 A narobí hradieb pevností s cudzím bohom. Toho, kto ho uzná, obdarí veľkou slávou, a takým dá, aby panovali nad mnohými, a za odmenu im rozdelí zem.

40 A v tom čase, keď tomu bude mať byť koniec, podrgá sa s ním kráľ juhu. A kráľ severu príde na neho ako víchrica s vozmí a s jazdcami a s mnohými loďami a príde do zemí, zaplaví a prejde.

41 Potom príde do Krásnej zeme, a mnohé zeme klesnú, ale títo uniknú z jeho ruky: Edom a Moáb a prvotina synov Ammonových.

42 A vystrie svoju ruku na zeme, a Egyptská zem neunikne.

43 A bude vládnuť nad pokladmi zlata a striebra a nad všetkými drahocennosťami Egypta. A budú ho sledovať Lýbovia i Ethiopi.

44 Ale ho predesia zvesti od východu a od severu, preto vyjde vo veľkom hneve, aby zahladil a zničil mnohých.

45 A postaví stány svojho paláca medzi morami a medzi vrchom krásy svätosti. Potom príde k svojmu koncu, a nebude mať spomocníka.

Poznámky

A) Možno sa tento postup zdá nebiblickým, teda nesprávnym. Pretože platí princíp, že Písmo vykladáme Písmom a Starý zákon Novým zákonom. Je to nespochybniteľne tak, je to správne a biblické. Na vedomie však musíme vziať ešte jednu pravdivú skutočnosť. Boží proroci oznamovali to, čo im uložil Hospodin, Boh všetkého poznania a múdrosti. Všetko to, čo oznamovali Boží proroci vzťahom na našu minulosť, teda na dobu pre nás už minulú, sa aj do bodky naplnilo. Preto môžeme s istotou dávať do súvisu (korelovať) historické udalosti – udalosti, ktoré už sa udiali –, s proroctvami Božích prorokov. To, čo Boží proroci prorokovali o minulosti sa do bodku už všetko aj naplnilo, lebo im ich oznamoval pravdivý Boh. Z tohto istého dôvodu si môžeme byť istý aj v tom, že proroctvá, ktoré sa týkajú doby ležiacej pred nami (našej budúcnosti) sa tiež rovnako do bodky naplnia.

O Danielovi nemusíme ani v najmenšom pochybovať, že bol Božím prorokom. Preto môžeme smelo a s istotou korelovať, dávať do súvisu overenú históriu s Danielovými proroctvami, ako to aj robíme.

Boží nepravníci a skeptici spochybňujú Danielovo autorstvo Knihy Daniel a dobu, v ktorej bola táto kniha napísaná. Ako argument uvádzajú, že Daniel v dobe, v ktorej žil, nemohol poznať historické detaily udalostí, ako ich vo svojej knihe uvádza. Je to ale presne naopak. Práve skutočnosť, že sa Danielovo proroctvo do bodky naplnilo hovorí o tom, že Daniel bol Boží prorok a on je aj autorom Knihy Daniel a nie niekto iný, ktorý žil až v dobe, keď sa proroctvo naplnilo.

Pre nás je Daniel Božím prorokom. Je autorom Knihy Daniel, ktorú napísal ešte počas svojho života. Zaručene ešte žil v prvom roku kraľovania Méda Dária (539-538 pred Kr.) aj keď už bol vo vysokom veku. Na Daniela sa odvolal Pán Ježiš (Matúš 24:15), keď svojim apoštolom odpovedal na otázku o jeho druhom príchode a skonaní sveta (Matúš 24:3; Marek 13:3).

B) Výraz **Krásna zem** je pomenovanie územia, ktoré Hospodin dal synom Izraelovým. V 5. knihe Mojžišovej, v Knihe Jozuovej i Jeremiášovej je slovo *krásna* v tvare prídavného mena. V knihe Daniel 8:9, 11:16, 41 je tento výraz pomenovaním, vlastným menom krajiny, vlasti izraelského národa.

C) ako sa spolieha s Antiochom

D) Antiochus vyplienil chrám v Jeruzaleme, umiestnil tam vojenskú posádku a zabil veľa Židov

E) Kittejské lode = Rímska flotila

F) Židovskí odpadlíci

G) Antiochus IV. Epifanes v roku 167 pred Kr. v jeruzalemskom chráme postavil oltár pohanskému bohu a čo je predobraz *pustošiacej ohavnosti*

H) povstanie Makabejcov, ktoré sa začalo kňazom Matatíasom v roku 167 pred Kr.

I) Daniel končí predpovede o Antiochovi IV. Epifanovi a začína prorokovať

o skutočnom Antikristovi a udalostiach skončenia sveta